

חזק גריות :

HISTORIA VNIVERSALIS
JVDÆORVM IN ÆNI-
GMATE,

IN LITVRGIA FESTI PASCHATIS, SOLENNI
CANTICO:

HÆDV S.

QVOD SACRVM JVDAICÆ GENTIS
ÆNIGMA, AB ILLIS SOLLICITE TECTVM,
A CHRISTIANORVM NVLLO RETECTVM, AB ILLV-
STRI KNORRIO TENTATVM, A WAGENSEILIO
RELECTVM INTACTVM,

PRO VETVSTO JVDÆORVM, RES SVAS
ÆNIGMATIBVS INVOLVENDI, GENIO AC STYLO
ILLVSTRANDO,

PRO

AVGMENTO SECVNDO

BENEFICIORVM NVPERORVM,
IN VSVM

CL. HALLENSIVM PHILOSOPHI,
IN ÆNIGMATVM NODIS
HÆRENTIS;

IN ACADEMIA JVLIA
A. MDCCXXVII

MENSE JANVARIO,

IN GRATIAM NOSTRI ET FVTVRI ÆVI
SOLVIT

HERMANNVS von der Hardt,
ACAD JVL. SEN ET PRÆPOS. MARIÆB.

HĒLMSTADII,

LITTERIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII,
ACAD. TYPOGR.

17
: חר גרינ :
HISTORIA VNIVERSALIS
JVDÆORVM IN ÆNI-
GMATE,

IN LITVRGIA FESTI PASCHATIS, SOLENNI
CANTICO:

HÆDVS.

QVOD SACRVM JVDAICÆ GENTIS
ÆNIGMA, AB ILLIS SOLLICITE TECTVM,
A CHRISTIANORVM NVLLO RETECTVM, AB ILLV-
STRI KNORRIO TENTATVM, A WAGENSEILIO
RELECTVM INTACTVM,

PRO VETVSTO JVDÆORVM, RES SVAS
ÆNIGMATIBVS INVOLVENDI, GENIO AC STYLO
ILLVSTRANDO,

PRO

AVGMENTO SECVNDO

BENEFICIORVM NVPERORVM,

IN VSVM

CL. HALLENSIVM PHILOSOPHI,
IN ÆNIGMATVM NODIS
HÆRENTIS;

IN ACADEMIA JVLIA

A. MDCCXXVII

MENSE JANVARIO,

IN GRATIAM NOSTRI ET FVTVRI ÆVI
SOLVIT

HERMANNVS von der Hardt,

ACAD JVL. SEN ET PRÆPOS. MARIÆB.

HĒLMSTADII,

LITTERIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII,

ACAD. TYPOGR.

Os palæstinæ pectusque ænigmate plenum.
Cognita fata virûm perplexa ænigmata
solvunt.

Historia est enîs, qui nodos scindere callêt.

A. MDCCXXVII. d. 4. Jan.

DEdimus jamjam, hujus anni exordio, *Athenas*, Athenarumve universalem historiam, in parvo ænigmate. Ut agnoscat Cl. Hallensium philosophus, non invita Minerva hoc genus antiquæ humanitatis, ænigmata græcorum ac judæorum solvendi, a nobis hætenus luce quadam illustratum esse. Dedimus eo fine *Minervam* ipsam in ænigmate ægypti, ut Minerva suis peplis testaretur, antiquitatis res cognosci non posse, sine ænigmatum solvendorum scientia. Tota Minerva ænigma est. In theatro Homeri, ex antiquitate remota vere venerabili, ingenii acie admirabili, Ἀθήνη, *Minerva*, uno continuo ænigmate est *Athenarum respublica*, quoad res ejus gestas pace belloque; sicuti Ἥρα, *Juno*, unum est perenne ænigma urbis *Corinthis*, quæ quondam Ἐφύρα, *Ephyra* dicta; Ἀφροδίτη, *Venus*, ænigma rerum urbis *Oropi* in Boeotia; Ἄρτεμις, *Diana*, ænigma urbis *Thermi* in Ætolia. Δημήτηρ, *Ceres*, ænigma urbis *Drymeæ* in Phocide; Ἴσις, *Isis*, ænigma urbis *Sicyonis* in Achaja. Τρεῖς χάριτες, *tres Gratia*, perbellum ac nitidum ænigma urbis *Orchomeni* in Boeotia, quoad tres magnæ urbis tribus. Hæc Homeri ostenta in theatro græco. Solas nunc leviter attigisse aut salutasse feminas, deas, in Homeri perargutis theatris, satis, pro exemplis utriusque vasti operis Homeri, ænigmatibus penitus conditi. Nemo hætenus, vel Gallorum, qui Homerum novissime in gyrum egerunt, si qua ex pedibus

vestigia innotescerent scenarum, vel germanorum, quorum inter professores græcos hoc jure fuerat, vel unam Homeri scenam, vel unam in Homeri deabus laudatis, quanto minus numerosis dis, nativo suo stetit habitu, ex millenis ne uno quidem soluto ænigmate. Postellus, Hamburgensium Jctus, scenarum perquam eruditus gubernator, Junonem Homeri in aëre quæsit, Eustathii nixus fide; sed cum *ænigmatis Corinthi* non meminisset, nec *auream Junonis sedem* invenit Corinthi. Habent græci quod agant in academiis, habent professores philosophi omnium disciplinarum, quod in ænigmatibus Homeri evolvendis demonstrent. Exiguus studiorum humanitatis honos, nescire proavi Homeri os, & mentem, quam extollunt ipsi, excelsam. Quæ est eruditio, ostentare splendorem theatri Homeri, utroque grandi volumine, & ignorare quid agatur? Et hoc ævo, Homerus in tenebris? Omnia ferme theatra, italica, gallica, & germanica, semper aliquid ex Homeri scenis habent: sed necdum constet, quid tam splendidis umbris voluerit perantiquum augustum Homeri theatrum? Endymion æternus? Nec luna descendat ac Endymionem fuscitet? Ergone autores tanti, tantæ vetustatis, sed & elegantiae incomparabilis, ingenii perspicacissimi, *Homerus, Euripides, Pindarus*, græciæ decora, & optimarum literarum fontes limpidi, ignorentur, in ipsis Parnassis, academia-

demiarum fastigiis ? Somnus ? mortis umbra ? Loquatur tandem græcia, ut possit videri. Sed de his posthac uberius. Nobis hic suffecerit *Minervam* in rotundo admodum ænigmate ostendisse.

Ex græco theatro libet commeari ad *scenas judaicas*, quibus hi æque vel plus delectati ac illi, pro orientis genio non frigidior, sed vel calidior. Non intermiserunt judæorum doctores, integris etiam libris, avita suæ gentis ænigmata evolvere, exemplo operis כפתור ופרח, sed & artis est apud illos, passim & potissimas dissimulare latebras. Ut res iterum in christianos redeat, peritiores, qui nodos solvant. Neque ipsi judaici doctores ubique artem majorum penetrarunt, historiæ veteris immemores. Eustathius in Homeri theatra duo dedit volumina græca, sed in verbis hæsit, rerum theatri nusquam ferme conscius. Par ratio & plerorumque judæorum, qui in proavorum ænigmata fuse commentantur, sed scopum assequuntur raro.

Damus hac vice lepidum nec invenustum judæorum ænigma, nocti apud illos paschali sacrum, *hædi* vel *capellæ* nomine. Canunt illa nocte omnes, sed avorum mentem ignorant tantum non omnes. Cum nemo judæorum, nec converforum, sed nec christianorum quisquam, hoc *hædi ænigma judaicum* solvisset, Wagenfeilio nuper subnata quædam illius cognoscendi cura. Sed omni industria assecutus

parum aut nihil. Quem inanem suum querendi laborem nunciavit ipse *libro*, belehrung der judisch deutschen red und schreibart, p. 98. *Das lied*, ein zickelein, ist eine rückkehr, was es aber bedeuten solle, und wohin es ziele, läßet sich eher fragen als beantworten. Unter so vielen juden, die ich in deutschland, franckreich, italien und holland, hierüber zu raht gezogen, hat sich nie keiner gefunden, der mir den geringsten bescheid hatte zu geben wissen. Consuluit in christianorum foro illustrem *Knorrium a Rosenroth*, virum ingenii admodum perspicacis, cujus multa de profundis rebus judaicis supersunt monumenta; in quibus *Cabbala denudata*; commentarius germanicus in *Apocalysin*, nomine *Pegani*; *deutscher Helicon*, admiranda carminum dulcedine, pro animi tranquillitate; *Harmonia Evangelistarum*, *Usserii Armachani* nomine supposito, postquam sagacis *Fabritii Heidelbergensis* theologi manu castrata fuerat, studio rectius placendi, *Helmontio* opus curante.

Magni hujus in rerum judaicarum foro arbitri judicium de laudato *Hædi ænigmate*, acutum viri refert ingenium, quod non satis penetrauit *Wagenfeilius*: Ich habe auch einst, ait, den wegen ungemeiner cabbalistischen wissenschaft berühmten herrn von *Rosenroth* durch schreiben gebeten, mich zu berichten, ob nicht irgend aus der cabbala der verstand dieses liedes heraus zu bringen sey? worauff

er

er mir geantwortet, daß die cabbala hierzu nichts beytrage. Er wäre aber für sich auf die gedanken gerahten, daß solches lied die gefangenschafften und trübsalen, welche die juden in egypten, babylon, und zu zeiten Antiochi epiphanis erlitten, wie auch die welche sie annoch leiden, samt deren erlösung anzeige. Doch müsse er bekennen, daß nicht allein etzliches gezwungen heraus komme, sondern auch in dem lied noch ein und anders enthalten sey, so er nicht wisse, wie es seiner hypothese gleichstimmig zu machen, und dahin zu ziehen. Vidit vir sagax historiam latere gentis judaicæ, qui radii haud tenues; sed recta ac genuina historiarum momenta non attendit, non satis memor styli ænigmatum apud judæos, qui in ænigmatibus Danielis fat alioquin manifestus, ad quorum exemplum hoc a sequioris ævi judæis solerter est imitando compositum.

Judæorum doctores consulens, viam quidem ingressus rectam, sed non succurrit, judæos non incautos esse in rebus suis arcanis propalandis, quas plus tegant quam aperiant, cum pars in ipsos tendat christianos, quorum ultimam cladem ut quotidie optant, ita & præfagiunt ac praeaugurantur. Auguria & præfagia cladum tecta ænigmatum involucris. Haec arcana judaicæ spei, de christianis pœnam sui in judæos jugi daturis, nemo facile prodat. Frustra proinde sibi promisit Wagen-

lius integritatem judaeorum, in aenigmate hoc evolvendo, quod aliqua sui parte in christianorum tendit perniciem, quam sui Messiae aevo expectant. Callidi judaici doctores, tegere, dissimulare, ac suas res negare docti, metu periculi, ne nihil suorum mysteriorum vel scire, vel aperire velle viderentur, paribus ferme aenigmatum ambagibus explanationem desideratam implicarunt, arte & callido consilio, quam ipsum textum quondam aenigma. Auf meiner reise, refert Wagenfeldius, so ich vor einigen jahren in ungen gethan, nahm ich im zurückkehren den weg durch Prag, und kam daselbst an einen in denen talmudischen und cabbalistischen schriftten sehr erfahrenen Rabbiner, also, daß ich dessen gleichen in geschicklichkeit nirgend wo angetroffen. Diesen nun fragte ich, was er doch von dem lied *אין זיך* ein zicklein hielte, und ob er glaubte, daß etwas sonderliches darin verborgen sey. Dieser sagte, wie in allewege große sachen darunter angezeigt würden, allein könnte er so geschwind keinen richtigen bescheid geben, er wolle aber nachdencken, und mir eine erklärung überschreiben.

Mora responsionis non ex inscitia, sed callido scopum aenigmatum velandi & arcana in christianos auguria palliandi consilio. Responsio versuta subingessit haud obscure potissima aenigmatum argumenta, sed tanto artificio circumduxit, ut Christianos arcana judaeo-

daorum scrutantes eluderet. Quæ enarrandi astutia Wagenfeilium pellexit in fiduciam doctrinæ judaicæ christianis propinquæ; quasi ænigma rebus christianorum faveret, cum maxime sit adversum, pro eventuum spe: Es kam mir nach verflossenen einigen monaten ein gewiss sehr nachdencklicher und wunderbahrer brieff von ihn zu, und welcher wohl wehrt ist, daß er von denen gelehrten gelesen und behertziget werde, weil nemblich die hohen geheimnisse von der erbsünde und erlösung des menschlichen geschlechts, welche man sonst glaubt den itzigen juden verborgen zu seyn, daraus herfür schimmern, und also wohl zu wünschen wäre, daß der morgenstern gar in dieses mannes hertzen auffgehen mögte.

Epistolam recensere ac examinare latentesque artes detegere alterius erit loci. Paucis, in antecessum. Fatetur, agi ænigmate hoc de sui olim messia rebus, adeoque de liberatione ex præsentis judæorum in oriente & occidente exilio, quorsum quotidiana omnium vota, inprimis in festo paschatis, quo similem suæ gentis ex præsentis per orbem servitute liberationem optant, qualem ex ægypto per Mosen sint consecuti. Quæ totius illius ænigmatis anima. Quod ergo civile hoc sit sui Messia desideratum negotium, uti quondam fuit in ægypto sub Mose, nihil hoc habet commercii cum spirituali liberatio-

ne generis humani a peccato omnique malo. Quæ ex mente judæorum ac christianorum toto cælo differunt. Expiationis per Messiam ipsorum plane alia ratio, quam per verum Messiam jam olim factæ; illa res corporis, hæc spiritus. Nihil proinde in tota judaici doctoris epistola, quod pro christianorum doctrina de peccato originis & nostri Messiae expiatione ac redemptione ullo modo faciat. Æquivocatio in singulis pene vocibus, non christianis favet, sed judæorum causam civilem agit, de populo judaico ab exiliis aliquando liberando. Mentio *Messiae ben Joseph* tantum abest pro christianis faciat, ut potius directe illos oppugnet, cum illum olim demum aliquando in lucem edendum existiment, qui bella gerat pro populo israhelico liberando, ac in palæstinam ducendo. *Messias ben Joseph* illis est, qui ex decem tribuum prosapia oriundus, in quibus duae tribus Ephraim & Manasse quondam eminuerant, exules illas decem tribus ab exilio primum sit liberaturus ac in Palæstinam patriam restitutus. Quod primum decem tribuum reducendarum negotium adeo sit futurum periculosum, ut feraribus ansam det bellis cum hostibus. In quibus in Palæstina cum hostibus, inprimis christianis, præliis pro gentis libertate, Messias ille ben Joseph, decem tribuum dux prius, sit occubiturus, cui fuisset satis, decem tribus illuc restituisse, cui nulla spes peculiaris

ris in israele regni, ut olim regum israeliticorum
 tempore. Nihil idcirco in rebus judaicis de
 Messia ben Joseph rei cum christianis agnito
 Messia Josephi dicto filio. Nomen *Josephi*
 non personæ nomen sed integrarum tribuum,
 nec nati, sed nascituri; nec nisi corporalis
 liberationis in illo negotium, nihil spiritualis.
 Illo primo decem tribuum duce cæso, in al-
 terum *Messiam ben David* spes, qui hostes omnes
 fundat, ac duodecim tribuum reducum im-
 perium obtineat, res iterum mere civilis,
 quæ cum spiritualibus veri nostri Messiae re-
 bus nihil habeat commercii. Qualiscunque
 igitur color in epistola in alterutro vel utroque
 Messia, christianæ rei nihil favet, sed unice
 in futuram ab exilio hoc liberationem ten-
 dit. Quod porro autor epistolæ omnia ab
 exordio ænigmatis ad utrumque illum Mes-
 siam videatur referre, callidi est instituti, ut
 vera tegat arcana, quæ hostium quorumcun-
 que, ab exitu ex ægypto usque ad desidera-
 tam illam restitutionem, supplicium pingunt
 & præfagiunt. Non dissimulat interim, agi
 de gentis israeliticæ libertate ex ægypto per
 Moysen parta, de hostium quorumcunque,
 assyriorum, babyloniorum, Persarum, græ-
 corum ac Romanorum, qui suis ævis Pala-
 stinam subegerant, clade. Sed, præ metu,
 ne odium in judæos augeat, universa aliis
 involucris involvit ac tegit. Nobis satis, quod
 profiteatur, universam gentis israeliticæ hi-
 sto-

historiam, per exilia quaelibet, pro seculorum fati pingi, cum suppliciis, quae deus ab universis hostibus, per secula sumferit, & olim aliquando sumpturus sit, sui messiae aevo. Venia vero facile dabitur Wagenfclio, qui cum viam penetrandi non videret, deseruit, & tantum non abiecit, persuasus, merum esse ingenii lusum, absque ullius arcani sensu.

Ceterum hic *totus aenigmatis nervus*: omnes judaeorum vel israelis hostes, Palaestinae dominos, poenam deo dedisse suo exitio, dum gens potentior succedens suppresserit praecedentem; *Assyrios*, qui israelis regnum perfunderent, fuisse deletos per *Babylonios*: et hos iterum, judaeae quoque dominos, fuisse subjugatos a *Persis*, palaeestinae novis dominis: *Persas* fuisse victos per *Alexandrum*, *græcis* jam palaeestinae imperantibus: *Græcos* per *Romanos* fuisse debellatos: & *Romanos* tandem in Palaeistinam dominium per *Saracenos* fuisse eversum, ut Saracenicum in Palaeestina oriretur regimen. Saracenis quoque negotium in palaeestina facessivisse *Christianos*, suis in palaeistinam bellis sacris; et *Turcas* subegisse in Palaeestina christianos. Ut bellis implicitae tandem omnes gentes, palaeestinae dominium afferentes, per suum Messiam, quem expectent, evertantur penitus, regno in Palaeistinam, davidico pristino simili & celsiori armis acquisito, pace summa & diuturna.

Breve hoc universi ænigmati argumentum per partes illustrare necesse. Praeeat ergo ipsum ænigma, judaeorum ore ac stylo. Damus illud ex פסח סדר הגדה שר Liturgia paschali, quae Amstelodami a Judaeis ante paucos annos est edita, 1695. in folio, cum multis figuris aeneis, quarum autor ac sculptor Abram bar Jacob, ex familia Abrahami appellatus, ex christiano judæus; qui & mappæ palæstinæ autor, ex christianorum mappis expressæ, quae nec liturâ una ad verae geographiae per palæstinam situm congruat, fato plerarumque maparum apud christianos, unde derivavit.

Scrib. in acad. Julia a. 1727. die 4. Jan.

Ex paschali judæorum liturgia, Amst. a. 1695. fol. 26.

חד גדיא חד גדיא דזבין אבא בתרי זחי. חד
גדיא. חד גדיא:
ואתא שוטר. ואכלה לגדיא. דזבין אבא בתרי
זחי. חד גדיא. חד גדיא:
ואתא כלבא. ונשך לשוטר. דאכלה לגדיא.
דזבין אבא בתרי זחי. חד גדיא. חד גדיא:
ואתא חוטר. והכה לכלבא. דנשך לשוטר.
דאכלה לגדיא. דזבין אבא בתרי זחי. חד גדיא
חד גדיא:
ואתא נורא. ושרף לחוטר. דהכה לכלבא.
דנשך לשוטר. דאכלה לגדיא. דזבין אבא בתרי
זחי. חד גדיא חד גדיא:
ואתא

ואתא מיא. וכבה לנורא. דשרף לחוטרא. דהכה
לכלבא. דנשך לשונרא. דאכלה לגדיג. דזבין
אבא בתרי זחי. חר גדיא. חר גדיא:

ואתא תורא. ושתה למיא. דכבה לנורא. דשרף
לחוטרא. דהכה לכלבא. דנשך לשונרא. דאכלה
לגדיא. דזבין אבא בתרי זחי. חר גדיא. חר גדיא:
ואתא השוחט. ושחט לתורא. דשתה למיא.
דכבה לנורא. דשרף. לחוטרא. דהכה לכלבא.
דנשך לשונרא. דאכלה לגדיא. דזבין אבא בתרי
זחי. חר גדיא. חר גדיא:

ואתא מלאך המור. ושחט לשוחט. דשחט
לתורא. דשתה למיא. דכבה לנורא. דשרף
לחוטרא. דהכה לכלבא. דנשך לשונרא. דאכרה
לגדיא. דזבין אבא בתרי זחי. חר גדיא. חר גדיא:
ואתא הקדוש ברוך הוא. ושחט למלאך המות.
דשחט לשוחט. דשחט לתורא. דשתה למיא.
דכבה לנורא. דשרף לחוטרא. דהכה לכלבא.
דנשך לשונרא. דאכלה לגדיא. דזבין אבא בתרי
זחי. חר גדיא. חר גדיא:

Ἐν τι αἰγίδιον, ἔν τι αἰγίδιον, ὅ, τι ἐπόρισεν ὁ
πατὴρ ἐπὶ διμοιρίᾳ ζυγῶν. ἔν τι αἰγίδιον, ἔν τι αἰ-
γίδιον.

Ἐπειτα ἀπῆνθησεν ὁ αἰλαρεῖς, καὶ ἔτραγε τὸ αἰ-
γίδιον, ὅ, τι ἐπόρισεν ὁ πατὴρ ἐπὶ διμοιρίᾳ ζυγῶν.
ἔν τι αἰγίδιον, ἔν τι αἰγίδιον.

Ἐπειτα ἀπῆνθησεν τὸ σκυλάκευμα, καὶ ἔκνισε
τὸν αἰλαρον, ὅσις ἔτραγε τὸ αἰγίδιον, ὅ, τι ἐπόρισε
ὁ πατὴρ ἐπὶ διμοιρίᾳ ζυγῶν. ἔν τι αἰγίδιον, ἔν τι αἰ-
γίδιον.

Ἐπειτα ἀπῆνθησε τὸ βάκτρον, καὶ ἤκισε τὸ σκυ-
λάκευμα, ὅ, τι ἔκνισε τὸν αἰλαρον, ὅσις ἔτραγε τὸ
αἰ-
αἰ-

αἰγίδιον, ὃ, τι ἐπόρισεν ὁ πατήρ ἐπὶ διμοιρία ζυγῶν. ἐν τι αἰγίδιον, ἐν τι αἰγίδιον.

Ἐπειτα ἀπήντησε τὸ πῦρ, καὶ ἐνεπύρισε τὸ βάκτρον, ὃ, τι ἤκισε τὸ σκυλάκευμα, ὃ, τι ἔκνισε τὸν αἰλῆρον, ὅσις ἔτραγε τὸ αἰγίδιον, ὃ, τι ἐπόρισεν πατήρ ἐπὶ διμοιρία ζυγῶν. ἐν τι αἰγίδιον, ἐν τι αἰγίδιον.

Ἐπειτα ἀπήντησε τὸ νάμα, καὶ κατέσβηκε τὸ πῦρ, ὃ, τι ἐνεπύρισε τὸ βάκτρον, ὃ, τι ἤκισε τὸ σκυλάκευμα, ὃ, τι ἔκνισε τὸν αἰλῆρον, ὅσις ἔτραγε τὸ αἰγίδιον, ὃ, τι ἐπόρισεν ὁ πατήρ ἐπὶ διμοιρία ζυγῶν. ἐν τι αἰγίδιον, ἐν τι αἰγίδιον.

Ἐπειτα ἀπήντησε ὁ ταῦρος, καὶ ἐποτίσθη νάματι, ὃ, τι κατέσβηκε τὸ πῦρ, ὃ, τι ἐνεπύρισε τὸ βάκτρον, ὃ, τι ἤκισε τὸ σκυλάκευμα, ὃ, τι ἔκνισε τὸν αἰλῆρον, ὅσις ἔτραγε τὸ αἰγίδιον, ὃ, τι ἐπόρισεν ὁ πατήρ, ἐπὶ διμοιρία ζυγῶν. ἐν τι αἰγίδιον, ἐν τι αἰγίδιον.

Ἐπειτα ἀπήντησεν ὁ σφαίττων, καὶ ἔσφαξε τὸν ταῦρον, ὅσις ἐποτίσθη νάματι, ὃ, τι κατέσβηκε τὸ πῦρ, ὃ, τι ἐνεπύρισε τὸ βάκτρον, ὃ, τι ἤκισε τὸ σκυλάκευμα, ὃ, τι ἔκνισε τὸν αἰλῆρον, ὅσις ἔτραγε τὸ αἰγίδιον, ὃ, τι ἐπόρισεν ὁ πατήρ ἐπὶ διμοιρία ζυγῶν. ἐν τι αἰγίδιον, ἐν τι αἰγίδιον.

Ἐπειτα ἀπήντησε ὁ ἀγγελος τῷ θανάτῃ, καὶ ἔσφαξε τὸν σφάξαντα, ὅσις ἔσφαξε τὸν ταῦρον, ὃ, τι ἐποτίσθη νάματι, ὃ, τι κατέσβηκε τὸ πῦρ, ὃ, τι ἐνεπύρισε τὸ βάκτρον, ὃ, τι ἤκισε τὸ σκυλάκευμα, ὃ, τι ἔκνισε τὸν αἰλῆρον, ὅσις ἔτραγε τὸ αἰγίδιον, ὃ, τι ἐπόρισεν ὁ πατήρ ἐπὶ διμοιρία ζυγῶν. ἐν τι αἰγίδιον, ἐν τι αἰγίδιον.

Ἐπειτα ἀπήντησεν ὁ ἀγιοτάτης, εὐλογητός αὐ-
τός, καὶ ἐσφαξε τὸν ἄγγελον τῷ θανάτῳ, ὅσις ἐσ-
φαξε τὸν σφάτιοντα, ὅσις ἐσφαξε τὸν ταῦρον, ὅσις
ἐποτίσθη νάματι, ὅτι κατέσβηκε τὸ πῦρ, ὃ τι ἐνε-
πύρισε τὸ βάκτρον, ὃ τι ἤκισε τὸ σκυλάκευμα, ὃ
τι ἐκνισε τὸν αἰλῆρον, ὅσις ἔτραγε τὸ αἰγίδιον, ὃ τι
ἐπόρισεν ὁ πατήρ ἐπὶ διμοιρία ζυγῶν, ἐντι αἰγίδων,
ἐντι αἰγίδιον.

*Ex versione Johannis Stephani Rittangelii,
conversi Judæi, Ling. Hebr. in academia Regiomont.
Professoris publici, in libro Rituum
paschaliū.*

UNum hædulum, unum hædulum, quem
emit pater duobus solidis. Unum hæ-
dulum, unum hædulum.

Et venit catus, & comedit hædulum, quem
emerat pater duobus solidis. Unum hædu-
lum, unum hædulum.

Et venit canis, & momordit catum, qui co-
mederat hædulum, quem emerat pater duo-
bus solidis. Unum hædulum, unum hæ-
dulum.

Et venit baculus, & percussit canem, qui
momorderat catum, qui comederat hædu-
lum, quem emerat pater duobus solidis: unum
hædulum, unum hædulum.

Et venit ignis, & combussit baculum, qui
percusserat canem, qui momorderat catum,
qui comederat hædulum, quem emerat pater
duobus solidis. Unum hædulum, unum hæ-
dulum.

Et

Et venerunt *aquæ*, & extinxerunt ignem, qui combusserat baculum, qui percusserat canem, qui momorderat catum, qui comederat hædulum, quem emerat pater duobus solidis. Unum hædulum, unum hædulum.

Et venit *bos*, qui ebibit aquas, quæ extinxerant ignem, qui combusserat baculum, qui percusserat canem, qui momorderat catum, qui comederat hædulum, quem emerat pater duobus solidis. Unum hædul. unum hædulum.

Et venit *lanius*, & mactavit bovem, qui ebiberat aquas, quæ extinxerant ignem, qui combusserat baculum, qui percusserat canem, qui momorderat catum, qui comederat hædulum, quem emerat pater duobus solidis. Unum hædulum, unum hædulum.

Et venit *angelus mortis*, & mactavit lanium, qui mactaverat bovem, qui ebiberat aquas, quæ extinxerant ignem, qui combusserat baculum, qui percusserat canem, qui momorderat catum, qui comederat hædulum, quem emerat pater duobus solidis. Unum hædulum, unum hædulum.

Et venit *deus sanctus*, benedictus sit ille, & mactavit angelum mortis, qui mactaverat lanium, qui mactaverat bovem, qui ebiberat aquas, quæ extinxerant ignem, qui combusserat baculum, qui percusserat canem, qui momorderat catum, qui comederat hædulum, quem emerat pater duobus solidis. Unum hædulum, unum hædulum.

18 (20
Ex versione judæorum germanica, in litur-
gia paschali, Amstel. a. 1695. f. 25. b.

Ein Zickelein, ein zickelein, das da hat ge-
kaufft das väterlein um zwey pfennig. Ein
zickelein, ein zickelein.

Da kam das kätzelein, und aß das zickelein,
das da hat gekaufft mein väterlein um zwey
pfennig. Ein zickelein, ein zickelein.

Da kam das hündelein, und biß das kätze-
lein, das da hat gegessen das zickelein, das da
hat gekaufft mein väterlein um zwey pfen-
nig. Ein zickelein, ein zickelein.

Da kam das stöckelein, und schlug das hün-
delein, das da hat gebissen das kätzelein, das
da hat gegessen das zickelein, das da hat ge-
kaufft mein väterlein um zwey pfennig. Ein
zickelein, ein zickelein.

Da kam das feuerlein, und verbrent das stö-
ckelein, das da hat geschlagen das hündelein,
das da hat gebissen das kätzelein, das da hat
gegessen das zickelein, das da hat gekaufft mein
väterlein, um zwey pf. Ein zicklein ein zicklein.

Da kam das wässerlein, und verlescht das
feuerlein, das da hat verbrand das stöckelein,
das da hat geschlagen das hündelein, das da
hat gebissen das kätzelein, das da hat gegessen
das zickelein, das da hat gekaufft mein väter-
lein, um zwey pfennig. Ein zickl. ein zickl.

Da kam der ochse, und trinckt das wässer-
lein, das da verlescht das feuerlein, das da hat
verbrendt das stöckelein, das da hat geschla-
gen

gen das hündelein, das da hat gebissen das kätzelein, das da hat gegessen das zickelein, das da hat gekauft mein väterlein um zwey pfennig. Ein zickelein, ein zickelein.

Da kam der *schochet*, und schechtet den ochsen, der da hat ausgetruncken das wässerlein, das da hat verlescht das feuerlein, das da hat verbrand das stöckelein, das da hat geschlagen das hündelein, das da hat gebissen das kätzelein, das da hat gegessen das zickelein, das da hat gekauft mein väterlein um zwey pfennig. Ein zickelein, ein zickelein.

Da kam der *malach hammavet*, und schechtet den schochet, der da hat geschechtet den ochsen, der da hat ausgetruncken das wässerlein, das da hat verlescht das feuerlein, das da hat verbrandt das stöckelein, das da hat geschlagen das hündelein, das da hat gebissen das kätzelein, das da hat gegessen das zickelein, das da hat gekauft mein väterlein um zwey pfennig. Ein zickelein, ein zickelein.

Da kam der *liber herr gott*, und schechtet den malach hammavet, der da hat geschechtet den schochet, der da hat geschechtet den ochsen, der da hat ausgetruncken das wässerlein, das da hat verlescht das feuerlein, das da hat verbrandt das stöckelein, das da hat geschlagen das hündelein, das da hat gebissen das kätzelein, das da hat gegessen das zickelein, das da hat gekauft mein väterlein um zwey pfennig. Ein zickelein, ein zickelein.

CAP. I. Scena ænigmatis prima.

Hædus, duobus stateris emptus, Israel in ægypto, per Moſen & Aaronem a ſervitute liberatus ac in libertatem aſſertus.

Pascha Judæorum a capite ad calcem symbolum Israelis, in ægypto ſervi, ex ægypto liberati. Omnes ceremoniæ, ſervitutis præviæ & libertatis ſecutæ teſſeræ ac imaginæ. Tota paſchatis feria quoad rem ænigmæ, factorum priſcorum effigies multæ. Prophetæ, quando jugum hoſtium divina manu excuſſum iri prænunciarunt, figuram ab exemplo veteri exitus ex ægypto deſumſerunt, hoſtes ſimiliter iri debellatum, ægyptiorum fato. Judæi, in præſenti exilio, eandem ſibi, iisdem uſi figuris, ſpem faciunt, qui ut quondam per Moſen ita tunc per Meſſiam ſint reſtituendi. Horum ſpectat & *ænigma paſchale*, quo ſperant & confidunt, exemplo liberatæ gentis ex ægypto, illos olim per Meſſiam ſuum iri liberatum. Quo ſcopo autor ænigmatis univerſam hiftoriam judaicam effigiavit, ab exitu ex ægypto uſque ad deſideratam illam ſubam per Meſſiam libertatem. Quod igitur Iſrael multa ſit paſſus primum ſub Aſſyriis, dein Babyloniiſ, poſtea Perſis, Græcis, Romanis, tandem Saracenis in palæſtina dominis, chriſtianis quoque, poſtremo Turcis exuli populo gravibus, ſolatim quæſitum in horum omnium clade, velut divina vindicta. Inde ille ænigmaticus in feſto paſchatis cantus, in ſpem Turcarum per

per Messiam aliquando subjugandorum, diuturna gentis suæ tranquillitate, regno triumphante.

Quamobrem orditur ænigmatis autor historiam israheliticæ gentis ab *ægypti servitute*, exemplo omnium prophetarum, qui miseram populi in ægypto servi conditionem communiter genti exprobrarunt, ut libertatis partæ beneficium extollerent.

In imagine proinde aut ænigmate *hædus est israhel*; uti moris prophetis, ipsique Jobo, gentes varias variis etiam animalium simulacris effigiare. Et Daniel consuetudinis in stilo testis luculentus.

Hædus mundum judæis animal, sacrificiis aptum: munditie israelem ab omnibus gentibus distinguente. Animal tenellum, pro infantia israhelis in ægypto, quando prophetarum symbolo infans vix natus.

Agni vero hædive figura petita ex fatis primævis israhelis, hædi fortunæ similibus. Isaac, proavus, a parente immolandus, pro externa historia, cum non adesset agnus, holocausto sacer, quæsit, ubi esset ἄμνιον, *agnus, hædus, immolandus*? Respondit pater curarum plenus, *deus dispiciet de agno: Tute agnus, tute hædus*. Veteres judæi, in Pefikta Rabbati, & Breschit Rabba, prodiderunt, Abrahamum græcam adhibuisse vocem, ζῆιον, *animal, vivum*, compellasseque hac græca voce *vivi* Isaacum, qui præsens vivus agnus esset futurus, quem

immolaret. De qua traditione nos alibi agemus, quando veterum judaeorum methodum demonstrabimus, hebraicas voces in Mose & apud prophetas ex graecis illustrandi originibus. Satis, Isaacum pro agno, haedo, & dein agnum, haedum, pro Isaac.

Pariter in ipsa aegypto agnus pro Israël; cum vesperi ante exitum aegyptii essent necandi, israel salvo, agnus mactatus, sanguine ejus foribus illito. Israel antea denis fatis enectus, igne velut tostus, mille modis tortus, cuius sanguinem sitivissent aegyptii.

Haedus hic israel, tenello haedo par, emptus est: redemptus, liberatus israel, instar haedi e manu alterius empti. Verbum *emendi* ac *redimendi* Mose omnibusque prophetis familiare, in describenda libertate per Mosen parata.

Subindicata *populi servitus*, cum *haedus* ille in aenigmate in alterius esset manibus, israel in aegypti potestate.

Emtor haedi, liberator populi, deus, familiae pater; pro affectu dei in israelem paterno, qui ex mera gratia ac misericordia populum, aegypti mancipia, ex dura ac diuturna servitute liberasset. Quam immeritam dei gratiam tabulae Mosis in Deuteronomio fuisse genti commendarunt. Et emptus quidem haedus, ex aegypti manibus liberatus israel a benignissimo deo, faventissimo patre, pretio duarum staterarum, pro tenelli haedi apto pretio. Libella vel statera, indefinito sed modico pretii pondere

dere. Qui duo nummi, duae staterae, duae libellae, emptionis ac redemptionis pretium ac medium, imago & symbolum *Mosis & Aaronis*, quorum opera deus usus in populo liberando. Duo illi viri, fratres, grandi illi negotio suffecere.

Qui in aenigmate perbrevis character *emtionis*, exiguo pretio, duobus viris ducibus, comprehendit, aenigmatis more, *universam historiam Mosis*, ante exitum, sub exitum, ab exitu; modum emtionis aut liberationis, per tot cum rege colloquia, velut tractatus; Comprehendit emti agni aut haedi, israelis, deductionem in heri, patris, dei, domum, ex aegypto, per lacum Sirbonis, per isthmum, per fines palaeestinae, in desertum Saracenicum, ad montem Choreb: Post legum limites, transitum ex deserto ad Palaestinam, sedem diuturnam apud Cadytin & Ienysum, seu Cades & Ezjongeber; iter postremum ex deserto in Peracem, ex Peraca, post regiones subactas, in palaestinam, Josua novo duce, ad sedem usque promissam, ad domum. Hic ille haedus a patre emtus, israel ex aegypto liberatus, & in Palaestinae sedem, in domum, collocatus. Atque *hic ille haedus*, *hic ille haedus*, quem canit aenigma in convivio paschali, in memoriam exitus populi israelis ex aegypto, ex fervorum stabulo, pistri-
no longo, in usum libertatis, haereditarius in Palaestina bonis.

CAP. II. Scena ænigmatis secunda.
*Catus devoravit hædum : Assyrius inva-
 sit ac evertit Israellem.*

Primum istud intervallum historiae Israeliti-
 cæ, ab exitu ex ægypto, usque ad sedem in
 Palæstina. Illa hædi emtio ac in domum de-
 ductio. Succedit altera periodus, ab occupata
 palæstina, usque ad cladem populi & regni
 per Assyrios. Huc tempora iudicum, Sa-
 muelis tandem, regum, Davidis inprimis &
 Salomonis : Huc tempus proprii israelitici,
 diviso imperio inter Judam & Israellem. regni,
 a Jeroboamo primo usque ad Jeroboami se-
 cundi obitum : quando *Assyrius*, *Sardanapalus*
 primum, Israellem, sub Menachemo, invasit
 ac partem subjugavit.

Hic ille אֲשִׁירִי αἰλῆρος, *catus*, qui hædulum
 invasit, laceravit, ac devoravit, pro ænigma-
 tis effigie. Allusio ad nomina, propria aut
 appellativa, rerum designatarum. per nomi-
 na symbolorum in ænigmate, nervus æni-
 gmatum ordinarius. אֲשִׁירִי schunra, אֲשִׁירִי
Asschur. Assyrius similis cato, qui invadat hæ-
 dum ac devoret.

Præterea, catus ille *devoravit hædum*, quod
 non uno sane factum impetu, sed longo ro-
 dendi ac vorandi usu. *Assyrius*, *Sardanapalus*,
 prima vice non consumsit universum israe-
 lem, sed partem subjugavit, expilavit. Suc-
 cessit mox *Tiglatpilesser*, itidem *Assyrius*, qui
 amplius israellem distraxit, tota Galilæa in pro-
 vin-

vinciam redacta. Irruit tandem *Salmanassar*, pariter *Assyrius*, qui totum *israelem* consumsit, totum regnum pessundedit, populum omnem in exilium abduxit. Hic ille dirus catus, hædo, *israeli*, infestus, *Assyrius*. Mirabile ac incredibile si cui videatur, catum agredi hædum, eumque laniare ac devorare, meminerit, omnium ænigmatum hunc esse ornatum, ut insolito ac insueto compareant res habitu, ut aliquid sit, quod attonitum reddat lectorem, qui ex portentoso rerum eventu ad latentis rei scrutamen inviteatur. Ænigma non est, nisi quid insit, quod peregrino eventu stuporem videatur spectanti incutere. Styli ænigmatum imperitus non potest hic concoquere cum cato hædum; ridet catum, qui hædum voret pelle amictum & pilis vestitum. In scenæ larva hæret, theatrum externum intuetur, miratur, hæsitat, diffidit, nec intra vela respicit, quid lateat non attendit, nec quidquam capit, solo externo scenæ theatro fasciatus. Qui sapit, scenarum expertus, memor sub scenico habitu latere alia, observatu digniora, ænigmatum pectus inspicit, ac in theatri interiora, pro actorum scopo, penetrat: Hic rerum reconditarum compos.

Atque ita in cato hædum vorante longa *Assyriacorum bellorum historia*, usque ad regni *israelitici exitium*, *Samaria deleta*, populo exule. Quæ historia est *israelitica periodus secunda in ænigmate aut effigie*.

CAP. III. Tertia ænigmatis scena.
Canis momordit catum: Babylonius sub-
jugavit Assyrium.

EXule jam universo israele, Assyrio decem
 tribuum domino, israele in exilio seruo,
 fundo israelitico in Assyrii manu, res extrema
 pari forte rediit in judam, duabus solum tri-
 bulus superstitem; cum israelitico regno ex-
 tincto, judaico etiam, cum davidico imperio,
 par Babylonios extinguendo. Perierat israel
 ob idololatriam, prophetis enunciantibus, pe-
 riit & juda per idola, prophetis nunciis.

Quibus fati populi judaici ultimis impen-
 dentibus, *regnum prius Assyriacum corruit per*
Babylonios. Inchoaverant Medi bellum in As-
 syrios, fardanapalo adhuc florente. Postquam
 Sardanapalus arma sua per Syriam in Pala-
 stinam, rege israelitarum Menachemo, trans-
 tulerat primus, Medorum rex Arbaces Assy-
 riis ipsique huic victorioso sed effeminato tan-
 dem Sardanapalo, a Beleso adjutus, Nino
 obsessa, intulit, Nino expugnata Sardanapali
 rogum vidit. Sed filio Tiglat Pileseri Assy-
 riacum regnum in priori flore concessit, con-
 tentus Medorum libertate. Quod primum
 vulnus Assyriacum mox coaluit, ut Assyrii a
 Sardanapalo armis acquisitum jus in Galila-
 am non solum retinerent, sed longius in to-
 tum israeliticum regnum extenderent. Quan-
 do ergo & Sancherib Assyrius, israele deleta,
 judam quoque israeli vicinam, rege Hiskia
 inva-

invaserat, Dejoces Medus tentavit quidem As-
 syrio novum infligere vulnus, sed Saosdu-
 chinus five Nabuchodonosor, Asarhaddonis
 Assyrii filius, Dejocem prælio vicit. Chinala-
 dano tandem, ultimo Assyriorum rege,
 Phraores Medus, Assyrium cæsurus, in obfi-
 dione Nini cæsus est. Cyaxares bellum in
 Chinaladanum continuaturus, Nino iterum
 obsessa, in primo belli impetu Scytharum in
 Nini obsidione occupatus armatam vim exper-
 tus est, in angustias redactus. Obsidione
 Nini per Scythas rege Chinaladano soluta,
 Cyaxares, Scythis per asiam & Palæstinam
 grassantibus, aliquot se continuit annis, con-
 siliis in Ninum tectis, donec Scytharum prin-
 cipes per Cyaxarem ad epulas invitati fan-
 guinem suum vino miscerent, a Cyaxare ob-
 truncati, fugiente in Scythiam reduce exer-
 citu. A quorum fuga Nini obsidionem ma-
 jori animo repetens, Babyloniorum princi-
 pem, Nabopollassarem, Chinaladani apud Ba-
 bylonios proregem, in subsidium vocavit,
 ad Assyriam jam tandem evertendam, Nino
 delenda. Quod ergo Medi tot Assyrii vulne-
 ribus efficere non potuerant, *Nabopolassar Ba-
 bylonius* confecit, Nino expugnata & extincta,
 Assyrio oppresso. Medi, suis iterum rebus
 contenti, Nabopollassari Assyriacum imperi-
 um reliquerunt. Assyriaco regno, Nino di-
 ruta, avito regimine exuto, *Nabopolassar novum
 Babylonium imperium condidit*, Assyriaco poten-
 tius

tius ac formidabilius, sede regni nova *Babylone* firmata, ut *Babylon* pro *Nino* surgeret ac imperio emeretur.

Hæc illa *Assyriaci* imperii, per *Babylonios* extincti, fata, depinxit argutia *judæorum* in ænigmate paschali, *imagine canis catum mordentis*. Catus, *Assyrius*, devoraverat hædum, *israelem*, ejusque regnum everterat. Vindicem hædi a cato devorati misit divina justitia canem, qui catum morderet. In *Assyrium*, qui *israelem* consumserat, excitavit deus *Babylonium*, qui *Assyrium* debellaret.

Elegans ante omnia attendenda est paronomasia in hac tertia quoque ænigmati parte, pro ænigmatum decore communi: כְּלָבָא *calba*, canis, *Babylon*, ipseque primus *Nabopolassar*. Hic *Nabopolassar*, antea prorex *Babyloni*us, jam rex *Babyloni*us, *canis*, qui catum *Assyrium* morfu frequenti, armis victricibus, interemit.

Tertia hæc periodus historię *israeliticę*, a *Sardanapalo Assyrio* ad *Chinaladanum Assyrium*, quo pessum ivit *assyriacum* imperium: A *Sardanapalo*, qui primus *israelem* infestaverat, usque ad *Nabopolassarem Babylonium*, qui *Assyriacum* imperium evertit, ac in *Babylonicum* convertit.

Atque ita pro symboli ac ænigmati scopo, pro *judæorum* affectu, catus pœnas dedit hædi devorati cani, qui catum morderet ac mordendo interficeret. Judæis ut historia *Israe-*
lis

lis ita & series ac ordo vindictæ divinæ in animo : Assyrii in israelem injurias vindicavit deus per Babylonium.

CAP. IV. Scena ænigmatiſ quartæ ;

Baculus percussit canem : Cyrus Persa subegit Babylonem.

Quartæ historiæ judaicæ periodus in ænigmatiſ pari est ornatu effigiata, a Nabopolassar, primo, usque ad ultimum Belſazar, ac hujus dominum Cyrum Persam, qui babylonicum imperium suppressit ac Persico vindicavit.

Nabopolassar, babylonici imperii conditor, cum Ninum delevisset, portis ac muris, præcipuisque palatiis dirutis, ut sedis regiæ Assyriacæ ferre amplius non posset nomen, urbe in pagos versa, pro suprema sua majestate novam regiam sedem novi regni sui constituturus, animum a borea in austrum vertit, ut pro relicta nec ab ipso resuscitanda Nino Babylonem pro augusta regni fede eligeret, Tigri Euphratem præferens. Sic placuit Nabopolassari fundus Babylonis, amplius Babylonis planusque campus, pro novi sui regni inde appellandi fundo immotoque ut credebat fundamento. Qui Ninum deleverat, ac Babylonem pro curia & throno elegerat, provincias antea Assyriacas nunc jussit esse Babylo-nicas, ut nil fuisset Assyrii Chinaladani, quod nunc non esset Babylonii Nabopolassaris. Ar-
mis

mis itaque usus, vasto priori Assyriaco imperio, exceptis rebus Cyaxaris Medi, sibi jam Babylonio vindicando. Experta mox hac illius arma CœleSyria & palæstina: Quandoquidem ægypti rex per Palæstinam exportu Turris Stratonis exercitum ægyptiacum in Cœlesyriam ad orontem duxerat, & Assyrio-Babyloniis, Nabopollassar Babylone jam imperante, veteris Assyriae domino adeoque & Syriae haereditate, urbem Emesam vel Emissam, Carcemisch in sacris appellatam, ad orontem in media Cœlesyria sitam, eripuerat, ac ægyptiis vindicare cœperat; Ferre hanc rapinam non potuit Nabopollassar, imperator Babylonis, Assyriae veteris cum regno Assyriaco haeres factus. Quare filium suum Nebucadnezare, belli ducem, cum armis in Cœlesyriam ablegavit, qui jus Babyloni in Syriam restitueret, Emesam ægyptiis iterum erepta ac novo imperio Babylonico reddita. Quod successit. Qua via, ex Cœlesyria in vicinam Palæstinam porro digressus belli illius imperator Nebucadnezar patris Nabopollassar nomine, Hierosolymam quoque invisit, ad de regno iudaico, Assyriis antea devoto ac tributario, sic disposuit, ut omne jus ægyptio, qui, post Josiam, regem novum constituerat illius filium, erigione fidei devinciret. Quo facto, Nabopollassar interea defuncto, Nebucadnezar regni Babylonici haeres, in Babylonis nova munimen-

menta, invicta futura, animum convertit. Viderat, Ninum a parente Nabopollassarē extinguī, regia & regno Assyriaco everfis; sedebat jam Babylone, quam pater pro regia elegerat. Non poterat non metuere aliunde similia Nino Babylonis fata, nisi Babylonem muniret fortius Nino, undis Euphratis plus Babyloni muniendae profuturis, quam Tigris profuerat in munienda Nino. Cum in tanto imperii fastigio collocatus circumspiceret de imperii sui aliquando hoste metuendo, in occidente aegyptum & judaeam vidit suo moro fractas, aegyptio ex Cœlesyria ejecto, & judaico regno per ipsummet pessundato, hierosolyma funditus per ipsum deleta, quam non facile resurrecturam pervidebat: a borea & ortu juvenem jam conspexit cominus, *Cyram, Medo-Persam*, cujus exercitia in finibus Babyloniorum jam tum senserat militaria. Hinc illi, pro sagacitate imperantis, auguria hostis tecti. Pater Nebucadnezaris, Nabopollassar, in divisione regni Assyriaci, Cyaxari, Ninum cum Nabopollassarē evertenti, parum cesserat, universum assyriacum imperium sibi servans. Quod Cyrum, ex Cyaxaris genere, ulturum, praesentire poterat Nebucadnezar, memor, Medos tamdiu Ninum per aliquot secula obsidionibus quassasse, donec prosternerent. Quidni ergo & a Medis, admodum propinquis, Cyro jam tum assurgente milite, paria Ba-

Babyloni metueret fata, cum periculo novi illius sui babylonici regni subvertendi.

Quamobrem de munienda inaudito robore babylone, cum sua domo, regiaque familia, principibus, senatoribus, consultavit, magnitudine urbis magno foris spatio augenda, muris novis dein cingenda, altitudinis ac latitudinis incredibilis, illisque pro majori firmitate, ex coctis lateribus illito bitumine lococalcis, exstruendis, ut hostium quorumcunque, inprimis Medorum, & inter illos Cyri jam appropinquantis aut minantis, impetum & longissimam quamque obsidionem sustinere posset. Quae Nebucadnezaris munitio, quam dein nepos Belfazar continuavit ac suo modo perfecit, turribus eminuit, numero, altitudine, magnitudine, circa totam vastam urbem, terribilibus. Adjuvit munitionem illam suam, lateribus & bitumine constantem, undarum Euphratis alveis, per urbem & circa urbem ductis latissimis ac profundissimis. Quomodo visa urbs his insoliti roboris munimentis futura insuperabilis. Atque his consiliis, his munimentis firmissimis, fisci Nebucadnezar, cum duobus cognatis, dein & E-velmerodach & Belfazar, qui ultimam hic invincibili, ut videretur, urbis munitioni, ex lateribus pariter & bitumine, ut avus inchoaverat, imposuit manum.

Sed, cum nihil sit in orbe tam firmum ac munitum, quin arte vel Marte vinci & superari

perari possit, nec lateribus bitumine combi-
natis ac conferruminatis, illam dare vim po-
tuere, quam Cyrus nesciret mollibus eluere
undis pro arbitrio suo in obsidione flexis,
muris omnibus salvis, turribus stantibus, o-
mnibus interim a Cyro expugnatis & una
nocte occupatis. Quando Cyrus, post mul-
ta in babilonios tentamina, ætate jam ingra-
vescente, ultimam aggressus est obsidionem,
rege ultimo Belsazare, lateres bitumine im-
butos, turresque murorum numerosas, in ae-
rem prominentes, non metuit, quin risit, un-
dam euphratis circa urbem felicius ac citius
tentaturus. Fossis profundis extra muros fa-
ctis, cum scopum fodiendi non expenderent
babilonii, ultima obsidionis nocte, undas ca-
nalicum euphratis per urbem fossis illis suis
stratagemate incomparabili immisit, ut per
fossas urbis, magna parte evacuatas, aquis in
fossas Cyri extractis, militem in urbem im-
mitteret per canales illos altis aquis nudatos.
Qua via Cyrus cum milite in urbem & Bel-
sazaris curiam noctu penetravit, regia sede
sanguine inundante, Cyro publice procla-
mato rege. Quæ universa oppugnata & ex-
pugnata per Cyrum babilonis fata curatissi-
me scripsit Xenophon, in Cyropædiæ libris,
ex historiæ dignitate aureis.

Hæc illa babilonici imperii periodus, pro
historiæ judaicæ novo circulo, cui finem im-
posuit Cyrus, Medo-Persa. Quem rerum am-
bitum,

bitum, Cyro novi regni Persici conditore, inter judæos, illius ævi scriptores, multi præ-nunciaverunt, ac cum per Cyrum res esset confecta, celebrarunt, divinamque manum vindicem sunt venerati. Cyrum hoc negotium Babylonis expugnandæ confecturum, auguriis ac præfagiis multis cantarunt. Dei sententiam, per Cyrum regno babylonico finem esse imponendum, multis effigiarunt symbolis, vel Jeremia teste. Confundendos esse Babylonios, pro nominis omine, ut babylonicæ pristinæ potentia immemores, persicum discant adorare sceptrum, persica jura audire, babylonis imperandi statutis oblivioni dandis, ut pro ore babylonico cogantur deinceps uti persico, sub Persa rege persico vivere more.

Huc, pari arte, autor ænigmatis paschalis, in scena aut effigie quarta, cui *baculus* in oculis, *qui percussit canem*, qui momorderat catum, qui devoraverat agnum, a patre emtum. Effigies hæc Cyri, Persici imperii, post babylonicum & Assyriacum, Cyrus jam dominus orientis, adeoque & Syriæ & Palæstinæ. Cyrus babylonem expugnavit, babylonico imperio everso, persico illius loco surrogato, cum Medo Persa in Persiam suam transferret regiam sedem.

Pro paronomasiae elegantia, allusio scita, in symbolo *baculi*; חֲטָרָה *chutra*, βάκτρον, & κύρος, *Cyrus*. Comparat Cyrum cum baculo, qui

qui percussit canem, cum Cyrus feriret ac caderet babylonium, cui pro pari paronomasia character *calba, canis*.

Et in hoc Cyri augusto facinore, ultricem dei manum subnotavit ænigmatis paschalis autor. Deus, inquit, usus Cyro contra babylonios, judæis infestissimos, tanquam baculo in canem. Sicut assyrii sint everfi, vindicæ dei manu, per babylonios, ita & babylonios pari ultione cœlesti subactos esse per Persas. Quæ est in ænigmate concelebratio perpetuæ divinæ vindictæ in omnibus ordine israhelis hostibus, quando deus per secula hostem immiserit in israhelis hostem.

C A P. V. Scena ænigmatis quinta:

Ignis combussit baculum: Alexander, græcus, suppressit imperium persicum.

Quintus historiæ judaicæ circulus, a Cyro usque ad Alexandrum magnum. Reduces quidem judæi ex servitute babylonica Cyri gratia in patriam, sed a servis parum diversi sub universo imperio persico, a Cyro usque ad Darium ultimum. Hæserunt in patria, semper rege destituti, Persis unice devoti, nec duce nisi uno primo Serubabele usi, solis pontificibus pro populi consilio, prætoribus persarum in Palæstina rem omnem gerentibus. Admodum egena res judæorum aliquot seculis, persis judaeæ imperantibus.

Interea Persæ hi frequentibus bellis græ-

cas laceffere populos non intermiffere, exerci-
tibus numerosiffimis per mare aegaeum, per
propontidem, per maris anguftias, in Euro-
pam, in graeciae finum, in atticam & bœo-
tiam, finitimasque terras, deportatis. Quae
cruenta bella, ab historicis graecis & latinis
fufiffime descripta, anſam tandem dederunt
Alexandro Magno, diras illas injurias, a per-
ſis graeciae illatas, vindicandi. Qui proinde
ex graecia in aſiam exercitu ducto, ultimum
Darium praeliis adeo fatigavit & fregit, ut
praeceps tandem in fuga rueret, & Alexan-
dro imperium in orientem cederet.

Quam imperii perfici occupandi fortunam
Alexandro praeauguratus eſt Jaddus, judaeo-
rum pontifex, cum in Palaefthinam arma mo-
veret, Tyro obſeſſa, ac hieroſolymam ingre-
deretur, Judaeae ſine ſanguine fuſo dominus.

Hic ille *ignis* in aenigmate paſchali, qui ba-
culum in cineres redegit; paronomafia & hic
luculenta, alludendo ad ὤν *eſch*, ignem, & Α-
λέξανδρον, *Alexandrum*.

Quinta haec periodus historiae judaeae,
ſub Perſis, donec hoc orientis imperium ob-
tineret Alexander graecus. Evaſere ſic Ju-
daeï juris graeci, domino graeco.

Sic exſpiravit & perſicum imperium, quod
extinxerat babylonicum, quod everterat aſſy-
riacum, quod deleverat iſraeliticum, quod ap-
paraverat deus, populo ex aegypto in Palaef-
thinam ducto.

CAP. VI. Scena ænigmatis sexta.

Aqua extinxit ignem : Romanum imperium extinxit græcum.

Sexta historiae judaicae periodus, ab Alexandrino magno orientis domino, usque ad Seleucidarum finem ad Pompejum, Hierosolyma per romanos expugnata. Alexander in sua familia non potitus orientis imperio ab obitu, sed belli sui ducibus, amicis, suo loco & nomine cessit, Seleucidis in Syria & Palæstina dominis. Sic cœpit judæa, liberata a persis, ac prius babyloniis, ac ante Assyriis, nunc hiscere sub græcis, quorum tyrannidem sentirent ineffabilem. Præter bella inter reges Syriæ & ægypti, quæ Judam vehementissime affligerunt, virulentia Antiochi Epiphanis religionem ac regionem judæorum pressit gravissime. Accessit proditio judæorum, qui deferta religionis judaicae fide ad græcam superstitionem defecerunt. Unde Onia III. pontifice ex Aaronis veteri stirpe ultimo pontificatu moto, pseudopontifices, Jason, Menelaus, Lyfimachus, Alcimus, universam judæorum rem, sacram & civilem, & utriusque fundamenta subverterunt, ut sacra omnia violata, abolita, contaminata, cultui idolorum essent exposita, codicibus legum per græcos scissis, conspirantibus ubique pseudopontificibus. Quæ diuturna aliquot annorum miseria gentem & religionem penitus delevisset, nisi Maccabæorum fortitudo mature opem tulisset. Domus ergo Judæ Maccabæi, Jonathanis, Simonis,

Hyrcaui, restituerunt rem plane collapsam. Qui armis in Seleucidam illam consecuti gloriam, ut non solum græcos, suos dominos, tyrannis diriores, ingentibus afficerent cladi- bus, sed eo tandem compellerent, ut iudæos haberent pro amicis, donec Simon & Hyrcanus omne græcorum jugum excuterent ac frangerent, libertate gentis & religionis plenius consecuta, quam intra quingentos annos senserant. Eoque interim progressi Macabæi, principum, ducum, ac maximorum pontificum honore aucti & evecti, ut contra græcos illos cum Romanis fœdera inirent ac subinde repeterent. Quod tametsi in fundamentalibus iudæorum leges peccaret, quibus negatum per religionem, cum extraneis inire fœdus, necessitati tamen indulgendum crediderunt, pro fatis. Sed ex illorum cum Romanis contra græcos fœdere illum tandem perciperunt fructum quem præfagiverant majores ex fœdere cum extraneis, puta illorum tandem jugum. Etsi enim Romani ad tempus quietem pararent iudæis, ac contra græcos tutamen, libertate regionis ac religionis integra, mox tamen inter Alexandri Iannæi, regis & pontificis Iudæorum, filios de regno iudaico suborta lite, Romani in factione iudaica pellekti, arma in iudæos vertebunt, quando Pompejus Hierosolymam expugnavit ac iudaicam gentem in Romanorum potestatem redegit. A quo tempore Roma, iudææ domina, de iudæorum regno & rebus di-

disposuit pro arbitrio. Roma, pro suo in judæos acquisito jure, Idumæos Herodes fecit judæorum reges, terribili judæis & execrabili fato.

Atque hæc illa miseranda rerum judaicarum periodus, sub imperio græco, usque ad Romanum Pompejum, Hierosolyma subacta, romano imperio duro judæorum jugo. Sic græcum in judæos imperium absorptum tandem est per Romanos, Romanis jam judæorum dominis.

Huc illa in ænigmate effigies *aquæ, quæ extinxit ignem* : quando Romani græcum ab Alexandro in oriente imperium Romæ ac Cæsaribus Romanis vindicarunt. *Aqua romanorum extinxit ignem græcorum.*

Parnomasia & hic in ænigmate aperta, alludendo ad *N^o maija*, aquam, & *Romam*, Pompejo novorum fatorum auctore, græcis & Romanis historicis.

CAP. VII. Scena ænigmatis septima :
Bos ebibit aquam : Saracenicum imperium submovit romanum, in Palæstina.

SEptima judaicæ rei periodus deplorata, sub Romano jugo, quo nullum illis gravius. Quando imperiorum vicissitudo in judæorum paschali ænigmate ordine suo effigiatur, semper respicitur ad judaicæ gentis sedem Palæstinam, in qua utrumque quondam regnum floruit, judaicum & israeliticum. *Assyrii* terræ israeliticæ domini armis facti. *Babylonii* terræ israeliticæ & judaicæ si-

mul imperarunt. *Persæ* itidem suo iugo *Palæstinam* presserunt. *Græci* in *Palæstina* dominati. *Romani* suo imperio *Judæam* totamque *palæstinam* gravarunt. In *Palæstinam* in avitam patriam, oculi & animi *Judæorum* pariter & in paschali ænigmate. Quis *palæstinæ* sub tot dominis fuerit status, indicavit & effigiavit ænigma, non sollicitum de aliis imperiorum illorum extraneorum, *Assyriorum*, *Babyloniorum*, *Persarum*, *græcorum*, *Romanorum* rebus. Historia *palæstinæ* illis communis, in *Judæorum* animo.

Hoc intervallum *romani* in *Palæstina* imperii a *Pompejo* usque ad *Heraclium Cæsarem*, multorum fuit seculorum, *Romanis* *Palæstinæ* dominis. Sub *Heraclio Sarraceni* imperio *Romano* in oriente infesti, brevi ab obitu *Mohammedis*, *Syriam*, *Palæstinam*, & *ægyptum* invaserunt suæque devotioni subjecerunt, *Romano* imperio excluso. Quod longum intervallum *Judæos* jam tum sub augusto *Cæsare* fecit *Idumæorum* regum, *Herodum* nomine, subditos, qui ultra integram seculum, ex *Hyrçani* circumcissione *Idumæâ* *Judæis* ad illorum bilem imperarunt. Pertaxi tandem *Judæi* *Romanorum* jugi, ad rebellionem proclives, arma in *Romanos* prehenderunt. Quæ periculosissima seditio, *Agrippa* praefagiente, *Hierosolymam* & universum populum sub *Vespasianis* pessundedit, urbe a *romanis* expugnata, tota gente in servitutem *Romanam* reducta. Regione prorsus per-

perdita, religionis libertatem Romanorum gratia in media servitute servarunt, synagogis ubique liberis. Tametsi vero judaei in ipsa Palaestina plus simplici vice ad pristinam libertatem adspirarent, falsi tamen semper omni spe.

Quibus tristibus fatis Palaestina Romanis constanter subiecta judaeis hospitium sub illo cælo intra jordanem aequæ ac in reliquis imperii Romani per Europam & Asiam terris, concessit, academia quoque judaica, ut in aliis Palaestinae urbibus, ita prae aliis ad lacum Tiberiadem in urbe Tiberiade incluta, rectore hæreditario Hillelianæ familiæ doctore, usque ad Hillelem ultimum seculo IV. tempore Constantini Magni.

Saraceni tandem, seculo VII. tempore Heraclii a Mohammede in societatem doctrinae & fœderis pertracti, a Mohammedis obitu cum Syria *Palaestinam occuparunt*, romanorum domino inde eliminato. V. Histor. Saracen. Erpenii f. 17. obsederunt Gazam fol. 19. 20. Hierosolyma capta a. c. 634. f. 22. Quæ evenerunt sub Abubecro & Omaro, proximis Mohammedis successoribus, tributo a Saracenis Palaestinae incolis imposito. conf. Abulpharajus f. 112. Wilhelm. Tyrius, Belli sacri l. i. c. i.

Excusandi videbuntur, aut explicandi, qui *jugum palæstinæ a Saracenis injectum* ipsi Mohammedi tribuunt, in quibus & Rodericus Toletanus, in historia arabum, cap. 4. Cum Heraclius imperator mitteret nuncios pro tributis

butis, Mahomet cum suis complicibus hoc prono-
scens eis occurrit, & negatis tributis, fultus au-
dacia, interfecit. Et sic assumtis viribus, inter-
dum furtim, interdum publice, prout negotium ex-
igebat, Syriam, Arabiam, & Mesopotamiam,
fraude potius, quem virtute, suo proposito incli-
navit, & adeo civitates & oppida stimulavit, ut,
jugo servitutis abjecto, jam aperte inciperent re-
bellare. Eisdem diebus Heraclius somniavit,
quod mures e terra nascentes sibi extrema vestium
corrodebant. Et tunc misit ampliorem exercitum
eum Theodoro fratre suo. Sed victi ab exercitu,
Mahometi ad Heraclium redierunt, ampliorem
exercitum collecturi. Tunc Heraclius fratri suo
Theodoro visionem murium revelavit, & restau-
rata multitudine bellatorum, Romanorum exerci-
tus cum Theodoro ivit contra exercitum Mahome-
ti. Sed adeo invaluerat rebellium multitudo,
quod romanae legiones a facie Mahometi ad Gaba-
tam oppidum secesserant, rebellium exercitu subse-
quente, ubi pugna & periculo crebescente, succu-
buit exercitus Romanorum, & Theodoro interfe-
cto, ceteri strage & gladio perierunt, praeter pau-
cissimos, qui fuga & latebris evaserunt. Et ex
tunc fuit jugum imperii romanorum excussum a
cervicibus Saracenorum.

Saracenus hic Palaestinae jam dominus, Ro-
manis pulsus, Heraclio Caesare infelici, aeni-
gmatis paschalis auctori est bos, in effigie, qui
ebibit aquam, quae extinxerat ignem. Sara-
cenus Romanos Palaestina ejecit. Bos Sara-
cenicus aquam Romanam absorpsit. Paranoma-
sia

sia fat clara : שׂוּר, תּוֹר, *schor, tor, Σαρακηνός, Saracenus.*

Septimus haec rerum judaicarum in oriente, in palaeestina, circulus, sub Romanorum in oriente imperio, a Pompejo usque ad Heraclium, ad Abubecrum & Omarum, Saracenorum Mohammedanorum principes, Palaeestinae dominos. Aqua Romana tamdiu in Palaeestina fluxit, donec bos Saracenicus illam exhauriret.

Quod aenigmatis in *bove* momentum, celebre seorsim est judaeis symbolum, in quo sylvestri tauro describendo sunt copiosi, qui tempore Messiae sit mactandus. Cujus fata & in aenigmate praesenti sequuntur.

CAP. IIX. Scena aenigmatis octava :

Lanius mactavit bovem : Christianus populus expulit Saracenos ex palaeestina per
Godofredum Bullioneum.

SAracenici imperii in Palaeistinam circulus quingentorum fere annorum, ab anno 630. circiter usque ad seculum undecimum ad finem vergens; ab Omaro Saraceno usque Godofridum Bullioneum, belli sacri nomine. Totum? volumen *historiae Saracenicae*, ab Erpenio editum, a Mohammede usque ad Francorum in Palaeestina imperium, res Saracenorum per orientem illis seculis curate docet. Jungendus Abulpharajus, *Historia Dynastiaram.*

Godofridi Lotharingiae ducis, ex Galliae finibus *expeditionem*, Francorum nomine, in Palaeistinam, pro terra sancta, ut ajebant, man-

nibus Saracenorum eripiendi, praealiis Guilielmus Tyrius recensuit. Quorsum pertinet opus Gestorum dei per Francos.

Et paronomasia non obscura; quando autor aenigmati, pro iusta imaginum serie, pro effigianda clade Saracenorum, palaeestinae imperantium, per christianos belli sacri autores, uti Saracenum stiterat simulacro bovis, ita Godofredum, Lotharingiae ducem, belli sacri antesignanum, exhibuit nomine שחוכט schochet, lanionis. Godofredus schochet, lanus, dum Godofredus sustulit Saracenum, bovem.

In omnibus illis symbolis autor fati in fronte, pro toto historiae longae ambitu, subintellectis omnibus, qui ejusdem imperii fuere consortes, In Assyriis שחנרא schunra catus, Sardanapalus, primus Assyriorum, qui israelem infestavit. Hic in fronte, quem secuti Tiglatpilasser, Salmanassar, Sancherib. Saasduchinus, Chinalladanus, usque ad Assyriaci regni finem. Sub capite totum corpus. Assyrius, id est Assyrii.

In babyloniis כלבא calba, canis, Nabopolassar, primus Babylonicus supremi imperii. Sub quo primo comprehensi omnes Babyloniorum reges a Nabopolassare ad Belsazarum.

In Persis חוטרא chutra, βάρτερον, baculus, Cyrus, primus Persici imperii conditor, cum longo in eodem throno persico regum catalogo, usque ad Dathrium Codomannum. In graecis ΨΝ esch, ignis, Alexander imperii in oriente fator, cum omnibus eum secutis in Syria Seleucidis, usque ad Romanos. In romanis מייא maija, aqua Pom-

Pompejus, primus pro Romani imperii celsissimis capitibus, Caesaribus, longo ordine, usque ad Heracium. In *Saracenis* תור, *tor*, bos, *Saracenus*, Abubecker, primus a Mohammede, ejus gener, cum posteris, Saracenicis regiminis principibus. Ita & in christianis שוחט, *schochet* lanio, *Godofredus* Bullioneus, primus, cum secutis in illo Francorum in Palaestina regno regibus. Caput semper pro toto corpore, longa imperantium serie. Post Godofredum, primum in bello sacro post Saracenos Hierosolymorum regem, frater Balduinus, cum primus nonnisi uno imperasset anno. Balduinum excepere plures, ducentis fere annis.

Et haec octava rerum judaicarum, pro palaestinae sede, periodus, bello sacro, Francis, christianis, dominis. Saracenus bos cecidit per Godofredum Francum, qui instar lanii Saracenum prostravit.

CAP. IV. Nona aenigmatis scena :

Angelus mortis, mors, necavit lanionem :
Turca, thrax, delevit imperium christianum
in Palaestinam.

Non nisi duobus circiter seculis, a fine seculi undecimi, ad finem ferme seculi decimi tertii, Francorum illud Godofredi Bullionei in palaestinam imperium duravit, inter continuas fere cum Saracenis, veteribus colonis, confictus. Neque Saracenis defuit animus, Francos ex Palaestina ejiciendi, sibi que iterum regnum vindicandi, quod

quod non omnino non successit, quando an.
1291. Ptolemaidem, ultimum Francorum in Pa-
laestina munimentum, expugnarunt, Francis,
christianis, obtruncatis, qui locum ab anno
187. tenuerant.

Tametsi vero christiani frequenti ex Euro-
pa nova expeditione tentarent juris acquisiti
usum diuturniorem, spes tamen illos fefellit, o-
mni labore frustraneo, Saracenis superioribus.
Neque tamen Saracenis contigit nova firma se-
des in Palaestina, quam mox Tartari a. 1298.
illis eripuerunt, Syria occupata. Sed nec Tar-
taris his nisi brevis in palaestina Syriaque
mora; quando mox seculo decimo tertio finito,
seculi decimi quarti limine, a. 1300. Turca Sy-
riam ac palaestinam subegit. Turca christianos,
Francos, palaestina pepulit, nec redire sivit.
Turca mortis nuncius, mors ipsa, christiano in
palaestina juri ac dominio vel regno. Quod
mortis imperium in palaestina fundum, ultra qua-
tuor in hunc diem jam duravit secula.

Turca a Saracenis longe diversus, nec nisi
Mohammedis religione affinis. *Saracenus*, po-
pulus australis, arabes, Turca gens borealis,
thrax, cujus sedes aliquando ad Tanaim, ultra
pontum Euxinum, & palum Maeotidem, qui,
exemplo veterum Scytharum, eorundem fini-
um, in asiam commearunt, armis usi. Donec
armorum praesidio orientis evaderent domini,
ipsomet graeco christianorum Byzantino im-
perio sublato, sede imperiali Byzantii fixa.
Haec illa mors lanionis in palaestina, quan-
do

do Francorum in palaestinam imperium per Turcam plane est enectum & extinctum : quando mors ibi vivere incepit, quae & in hunc diem istic regnat. Nona haec, jam longa Palae- stinae periodus, in quintum jam seculum pro- rogata, cum judaeorum plus quam christiano- rum dolore.

Hoc quatuor novissimorum seculorum inter- vallo, Turca jam tum Palaeestinae domino, au- tor aenigmatis, universam historiae judaicae te- lam imaginum involucris intexuit. Ex historiae serie conjicitur, autorem hujus esse aetatis.

Haec novem aenigmatis membra, novem fatorum scenae, novem magna historiae Israe- liticae intervalla, ab origine aegyptiaca ad prae- sentia secula. Uti Palaeestina gentis extitit pa- tria, ita ad Palaeestinae statum universa illa sunt composita symbola. *Assyrii* primi israeli eri- puerunt Palaeestinae partem potissimam, regno israelitico devotam. *Babylonii* etiam judaeae cum tota palaeestina domini. *Persae, Graeci, Ro- mani, Saraceni*, Palaeestinae imperarunt. *Christi- stiani, Franci*, Palaeistinam tenuerunt; occupa- runt tandem & adhuc tenent *Turcae*. Haec pa- laestinae fata annis millenis. Possessores illi u- niversi, ex judaeorum religione injusti. Hinc suae in palaestinam tyrannidis singuli poenas dederunt successori. *Assyrii*, ex Palaeestinae quae- sito dominio, pulsi per *Babylonios*. *Babylonii*, de palaeestina triumphantes, poenam dederunt *Per- sis*. *Persae*, ex imperio in palaestinā, a graecis sub- acti. *Graecos*, in Palaeestina tyrannos, *Romani* ulti.

Ro-

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, altius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripti in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum spectus. Unde spes, & Turcae tandem, praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum spectus. Unde spes, & Turcae tandem, praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, altius est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum spectus. Unde spes, & Turcae tandem, praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum sentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, altius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum sentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte accaede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum spectus. Unde spes, & Turcae tandem, praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, aliud est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages demonstrasse.

Scripti in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, altius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum spectus. Unde spes, & Turcae tandem, praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum spectus. Unde spes, & Turcae tandem, praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, altius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum sentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripti in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum sentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripti in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, aliud est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripti in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. *Christianos*, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum spectus. Unde spes, & Turcae tandem, praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messia adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripti in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum spectus. Unde spes, & Turcae tandem, praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fructuri, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum praesentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judaeis reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto, nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Romanos, Palaestinae haeredes, judaeis invitis, Saraceni pro divina vindicta subegerunt. Saracenos ex injustis Palaestinae sedibus ejecerunt christiani. Christianos, ex arrogato in Palaestina jure, inde expulit Turca. Hoc judaeorum sentis domini, exterminandi, divino judicio per suum quem quotidie expectant Messiam.

D A P. X. Scena aenigmatis decima:
Deus necat mortem: Messias extirpabit Turcam ex Palaestina, avito in Palaestinam regno judais reddendo.

Ultimus hic, pro spe & expectatione judaeorum circulus: regnum avitum ac imperium Davidico par aut majus in Palaestinam. Quam gloriam, in reditu in patriam, deo in aenigmate vindicat aenigmatis autor, quando pro factorum serie, mortis injuriam mortis morte ac caede vindicaturus dicitur deus.

Quod est breve ac nervosum compendium longae judaeorum spei, qui in Messiae adventu in palaestinam sint reversuri, ac sub Messiae imperio glorioso diutissime tranquille patria fruturi, immunes ab omni hostium insultu.

Quod densum judaeicae fiduciae argumentum diducere, ac per partes omnes explicare, alius est loci. Nobis nunc satis esto. nervos aenigmatis judaici in liturgia paschali detexisse, latebras aperuisse, ac reconditas universalis historiae judaeicae ambages commonstrasse.

Scripsi in acad. julia a. 1727. d. 6. Jan.

Hardt, Hermann von der,

Historia Universalis Judaeorum In Aenigmate, In Liturgia Festi Paschatis,
Solenni Cantico: Haedus Quod Sacrum Judaicae Gentis Aenigma, Ab Illis
Sollicite Tectum, A Christianorum Nullo Retectum, Ab Illustri Knorrio
Tentatum, A Wagenseilio Relictum Intactum

Helmstadii 1727

Exeg. 445 m,1/25#Cah.17

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10410964-9

VD18 14707519-001